

РОЛЬ ВОЄННОЇ ІСТОРІЇ В СИСТЕМІ ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОГО ОФІЦЕРСЬКОГО КОРПУСУ СЕКТОРА ОБОРОНИ І БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

*С.А. Фалько, кандидат історичних наук, доцент,
Національна академія Національної гвардії України*

Досвід провідних і суміжних з Україною країн світу свідчить, що наукові дослідження в галузі воєнної історії є одним з фундаментів в роботі щодо формування високого морально-психологічного стану особового складу силових структур та консолідації населення країни.

Глибоке дослідження сучасної воєнної історії, застосування надбань національної, історико-культурної і військової спадщини є важливим чинником нашого поступу вперед у справі відродження Українського війська, а популяризація історії національного військового будівництва, наших славетних бойових традицій є вагомим внеском у збереження історичної пам'яті народу.

Тому першим, найвагомішим напрямом впровадження в навчальний процес актуального вітчизняного і закордонного воєнно-історичного досвіду в галузях воєнного мистецтва, військового будівництва, розвитку озброєння і військової техніки і, безумовно, воєнної думки є дисципліни воєнної історичної спрямованості.

Зарубіжний та власний досвід учить нас, що метою воєнно-історичної роботи у ЗС України та НГУ має бути формування системи історичних знань про закономірності розвитку і застосування військ, що дозволяють удосконалювати війська в сучасних умовах під час протидії гібридній війні, а також пропагувати героїчну історію та бойові традиції українського війська.

З метою реалізації підготовки високопрофесійних офіцерських кадрів необхідно забезпечити: вивчення загальних питань воєнної історії, її світоглядних і виховних аспектів в процесі суспільно-державної підготовки майбутніх офіцерів; вивчення історії воєнного мистецтва в ході індивідуальної, бойової та воєнно-ідеологічної підготовки; протидія фальсифікаціям вітчизняної історії на шкоду інтересам України, аргументоване відстоювання історичної правди, формування позитивної громадської думки щодо основних проблем воєнної історії, військового будівництва та захисту Вітчизни.

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЯК КАТЕГОРІЯ ІСТОРИКО-ПЕДАГОГІЧНОГО ДИСКУРСУ

*Н.О.Борисенко, кандидат педагогічних наук доцент
Харківський національний педагогічний університет ім. Г.С. Сковороди*

У сучасному суспільстві процес виховання особистості різниться порівняно з минулим. Саме суспільство нині позиціонує ідеальну мету

виховання через успіх в кар'єрі, легкість у спілкуванні, автономність життя і уподобань, фінансове благополуччя і розкіш у побуті. На наше переконання, категорія відповідальності, яка власне визначає міру вихованості і сформованих моральних компетенцій особистості за сучасних умов дещо заретушована іншими ціннісними імперативами. Тому природним є звернення уваги широкого кола педагогічної спільноти до цієї проблеми. Прочитання широкого кола історико-педагогічних джерел засвідчує, що виразно категорія відповідальності у педагогічному значенні яскраво представлена у творі Дж.Локка «Думки про виховання». Програма виховання джентльмена, обґрунтована цим педагогом, до цього часу визначає зміст виховання у сучасній Великій Британії. Дж.Локк керувався принципом корисності у визначенні змісту виховання. Просвітник був переконаний, що бути відповідальним означає вигоду самій особистості, є базисом соціального визнання, матеріального благополуччя джентльмена. Вивчення указаного твору свідчить про те, що вирішального значення у формуванні відповідальності є послідовне вироблення волі і характеру джентльмена. Коли вчинки особистість здійснює не з позицій почуттів чи бажань, а передусім – керуючись власною волею. На наш погляд, надзвичайно сучасним є звернення-заклик Дж.Локка про те, що «рабська дисципліна формує рабський характер» [1]. Сучасна молода людина у гонитві за реалізацією своїх невичерпних бажань часто потрапляє у залежність (настрою, самопочуття, внутрішня самооцінка тощо) від задоволення цих бажань. Єдиною перешкодою цьому може стати тільки ресурс розумного визначення пріоритетів молодою людиною в час невичерпних можливостей. Так само цінним залишився і основний метод формування волі і характеру за Дж. Локком: опора на позитивний досвід моральної поведінки, приклад вихователя (у першу чергу – батьків), прищеплення корисних звичок, досвід прояву альтруїзму, попередження розвитку дитячих примх через організацію цікавого для дитини життя, гри, практичної прикладної діяльності.

Вагоме місце в історико-педагогічному дискурсі щодо проблеми вироблення свідомої відповідальності посідає А.В. Дістервег. Класик німецької педагогіки переконливо наголошував на тому, що відповідальність як моральна чеснота формуватися має згідно з принципом культуровідповідності. Отже, педагоги і батьки, формуючи цю ціннісну компетенцію, мають свої педагогічні впливи узгоджувати з реаліями конкретного історичного часу, соціальними реаліями, особливо – з урахуванням національних культурних ознак. Ця теза вкрай значима в сучасному світі, де полікультурне середовище визначає міру комфортної взаємодії людини. Цінувати і зберігати традиції свого народу, шанобливо ставитися до прояву культурних традицій представниками інших націй – конкретний прояв культуровідповідної відповідальності сучасної особистості.

Цікаво, А.В. Дістервег у виборі методів вироблення почуття відповідальності співзвучний з Дж. Локком. Додамо, що крім уже вказаних методів і прийомів, класик німецької педагогіки пропонував також включення

особистості в продуктивну творчу діяльність. Саме продуктивна діяльність вчить бути відповідальним за все, що робиш [1].

Зіставний аналіз педагогічних висновків цим просвітників дав підстави визначити, що вони однотайно уважали дружбу між вихованцем і вихователем, педагогом визначальним позитивним фактором вироблення почуття відповідальності.

У цьому ключі неперевершеним вважаємо досвід конструктивної педагогічної взаємодії А.С. Макаренка і його вихованців. Як відомо, А.С. Макаренко наголошував на необхідності створення сприятливого середовища для вироблення (а у випадку перевиховання – відновлення) у вихованців свідомої відповідальності за себе перед собою, колективом, закладом, в якому виховуєшся, суспільством в цілому. Віра в людину, щирі дружні взаємини між педагогами і вихованцями, послідовні і тверді виховні впливи – основа вироблення відповідального характеру кожної особистості.

Майже сто років актуальному положенню А.С. Макаренка про відповідальність: «Відповідальність перед дітьми – це відповідальність перед історією; сьогоднішні діти – це завтрашня історія, завтрашнє майбутнє людства, нашої великої справи» [3, 137]. Він на власному педагогічному досвіді переконався у тому, що рівень виховання відповідальності залежить від усвідомлення особистістю почуття належності до колективу, в якому навчається, працює, поваги до встановлених колективі норм життєдіяльності, поведінки, відчуття рівності між членами колективу, ввічливості і взаємодовіри між його членами, прагнення бути корисним своєю продуктивною і творчою працею, прагнення бути господарником, тобто вміти організувати свою роботу, роботу інших, а також керувати цією роботою, вміти оцінювати її результати, бути охайним, життєрадісним і постійно дбати про свій фізичний, фізіологічний і нервовий комфорт, дбати про самоосвіту.

Як бачимо, категорія відповідальності в історико-педагогічному дискурсі представлена цілісно. Пропозиції освітян витримали випробування часом і можуть стати базисом виховання сучасної молоді.

Література:

1. Хрестоматія з історії педагогіки: в 2-х т. / За ред. Проф. А.В. Троцько. – Харків: ХНАДУ, 2011.

2. Макаренко А.С. Трудовое воспитание / А.С. Макаренко. – М. : Просвещение, 1964. – 247 с.